

Caracterizarea lui Costache Giurgiuveanu

Personalitate marcanta a literaturii romane, George Calinescu(1899-1965) si-a lasat o puternica amprenta asupra acesteia prin monumentala sa lucrare "Istoria literaturii romane de la origini si pana in prezent", dar si prin volumele de versuri, teatru, culegeri gazetaresti si romanele "Bietul Ioanide", "Scrinul Negru" si "Enigma Otiliei".

Romanul "Enigma Otiliei", publicat pentru intaia oara in anul 1938, a fost scris dintr-o intentie polemica, scopul lui Calinescu fiind acela de a demonstra atat criticii literare, cat si publicului larg, ca in plina perioada de modernizare a romanului romanesc se poate scrie un roman clasic, balzacian. De altfel, imediat dupa aparitia romanului, lui Calinescu i se recunosc "variate mijloace epice si artistice"(Serban Cioculescu) si "se semnaleaza in genere metoda balzaciana, calitatea sa de roman orasesnesc insemnand (dupa unii)-pe alt plan- ceea ce inseamna ""Ion"" pentru literatura rurala", dupa cum insusi G. Calinescu afirma.

In centrul romanului stau cei doi orfani Felix si Otilia, in jurul carora graviteaza alte personaje, mai mult sau mai putin moderne si surprinzatoare. Astfel, putem intalni in roman atat personaje construite in stricta maniera balzaciana(Stanca Ratiu, Aglae Tulea, Costache Giurgiuveanu), cat si personaje noi, de o surprinzatoare modernitate, cum ar fi insusi cei doi protagonisti. Tocmai de aceea putem afirma ca metoda folosita de Calinescu in realizarea personajelor sale este una hibrida.

Din categoria personajelor balzaciene, construite pe o singura dimensiune fundamentale face parte si Costache Giurgiuveanu, tutorele lui Felix Sima. E tipul avarului, inscriindu-se in descendenta lui Hagi-Tudose al lui Delavrancea sau Harpagon al lui Molière, dar se distanteaza de acestia prin incercarea de a depasi conditia. George Calinescu isi apara personajul, negand inscrierea lui in sirul avarilor, aducand ca argument faptul ca Giurgiuveanu este umanizat de dragostea lui sincera pentru Otilia, chiar daca nu reuseste sa si-o materializeze.

In ciuda trasaturii sale dominante, personajul nu este construit unilateral. Astfel, el este capabil de o gama variata de sentimente, de la iubirea fata de Otilia, simpatie fata de Felix, prietenie fata de Pascalopol sau toleranta fata de clanul Tulea, guvernat de tiranica sora a personajului, Aglae.

Personajul este privit prin prisma lui Felix, asa cum il vede tanarul de la prima lor intalnire, si pana la moartea batranului. "Figura intr-adevar viabila a romanului", caci in mod direct sau indirect batranul hotaraste destinele celorlalti, mos Cotache este caracterizat atat prin mijloace directe de caracterizare, cat si prin mijloace de caracterizare indirecte, respectiv caracterizarea prin limbaj, gesturi, fapte, mediu, imbracaminte etc.

Chiar de la inceputul romanului, personajul il deruteaza atat pe cititor, cat si pe tanarul Felix Sima, care soseste intr-o seara de la inceputul lunii iulie, anul 1909 in casa tutorelui sau de pe strada Antim. Astfel, in locul primirii calduroase la care se astepta, Felix are parte de un raspuns de

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

domeniul absurdului, care il deconcerteaza total pe tanar: "Nu-nu-nu stiu...nu sta NIMENI aici, nu stiu, nu cunosc..." .

Aparitia lui Giurgiuveanu este una bizara de la bun inceput. Astfel, in locul omului masiv, "de o greutate extraordinara", pe care se astepta sa il vada, Felix are surpriza sa intalneasca "un omulet subtire si putin incovoiat", al carui cap "era atins de o calvitie totala si fata ii parea aproape spana din aceasta cauza, patrata. Buzele ii erau intoarse in afara si galbene de la prea mult fumat, acoperind numai doi dinti vizibili, ca niste aschii de os. Omul, a carui varsta desigur inaintata, ramanea totusi incerta, zambea cu cei doi dinti, clipind rar si moale, intocmai ca bufnitele separate de o lumina brusca, privind rar si vadit contrariat."

Aspectul fizic al personajului, care ii trezeste lui Felix imaginea unei bufnite, precum si balbaiala acestuia sugereaza batranetea, si, mai ales, zgarcenia, avaritia lui Giurgiuveanu. Aspectul exterior si interior al casei paraginite, aflate aproape in ruina, trimite- cu toate detaliile descriptive - catre avaritia personajului, dar si catre un soi de parvenitism, arhitectura casei sugerand "intentia de a executa grandiosul clasic in materiale nepotrivite". Ca orice avar, Costache Giurgiuveanu se teme de orice nou venit, ca de un intrus nedorit, un potential atentat la averea sa, si, tocmai de aceea, el incearca sa scape de Felix si de indatoririle sale in calitate de tutore al baiatului.

Tot ceea ce urmeaza, toate intamplarile, toate reactiile personajului contribuie la conturarea personalitatii sale. Astfel, pe mos Costache il bucura pana si cea mai mica "ciupeala", lucru care o deranjeaza nespun pe Otilia, il distreaza pe Pascalopol, dar il deruteaza pe Felix. Elocvent in acest sens este episodul in care mos Costache ii cere lui Felix bani imprumut inca din cea de-a doua zi de sedere a acestuia in casa batranului : "A-a-ai bani? M-m-mai da-mi cinci lei.

N-am acum la mana, sunt stramtorat!". Tot in capitolul al II-lea, mos Costache se arata foarte multumit de faptul ca Pascalopol i -a dat cu 100 de franci mai mult la plata chiriei: "Otilia-dadu afara in sfarsit secretul multumirii sale batranul-mi-a dat Pascalopol sa platesc chiria, si, din greseala, mi-a dat cu 100 de franci mai mult". Pascalopol este jecmanit de batran si atunci cand acestia joaca carti-episodul in care moneda scapata de mosier este luata cu asalt de batran este car se poate de sugestiv : "cautandu-se in buzunare Pascalopol trase batista afara. Atunci se auzi pe jos rostogolirea unei monede. Mos Costache sari cel dintai, ca ars, si incepu s-o caute pe sub masa. O gasi Aurica (era o moneda de 2 lei) si facu gestul de a o inapoia lui Pascalopol, de la care isi inchipuia ca picase. Mos Costache facu niste ochi sperati si intinse mana: E-e-e a mea- acazut de la mine. Da-o incoace!... Razand din toti muschii fetei, batranul intinse mana si apuca moneda pe care o ascunse in buzunar, nevrind s-o puna macar ca miza."

Desi avar, batranul are un dezvoltat simt al afacerilor: el castiga bani frumosi din diverse afaceri, in special din cele imobiliare. Pentru mos Costache banul reprezinta un scop in sine, el fiind reprezentativ ca personaj, pentru tipul burghezului avar. Orice se poate transforma in afacere: imobilele pot fi inchiriate studentilor, iar cand acestia nu au bani pentru a plati chiriile, le pot fi confiscate bunuri care apoi sunt comercializate, localurile sunt inchiriate pentru nunti, cursurile

universitare se vand si se cumpara printr-o retea speciala a lui mos Costache, la fel seringile, instrumentele medicale si orice altceva. Siret, el reuseste sa gaseasca diverse metode de a le lua banii tinerilor care stau in chirie in apartamentele sale, ba mai mult, atunci cand trebuie sa dea restul, pretinde ca nu are maruntis, dand in schimp timbre postale "pe care le tinea intr-un portofoliu gros, legat cu gumilastic".

Felix detinea de la un coleg multe informatii pretioase referitoare la afacerile batranului: "Colegul il informa ca sedea intr-o casa de raport cu cateva caturi, foarte moderna, in sa cu apartamente mici, pe care proprietarul le inchiria la studenti, la intelectuali tineri in concubinaj, scotand astfel un venit mai mare.

Accepta chiria lunar, in schimb se acoperea printr-o polita scadenta la data exigibilitatii ei. in caz de neplata, preschimba polita, sporindu-i cifra, sau o protesta, dand afara pe chirias. in genere in sa ingaduia pe toti cu multa bonomie fiindca prin sistemul politelor si al intarzierilor, chiria, mica in teorie, se dubla; platita anticipat, chiria de pilda, era patruzeci de lei lunar, polita era de optzeci de lei, la intarzieri cu preschimbari se adauga dobanda. Cand tanarul chirias se incurca, mos Costache nu devenea brutal. Arunca ochii prin casa, ajuta memoria debitorului si cerea, bunaoara, daca era student in medicina (pe acestia ii prefera), tratate de medicina, cursuri, articole de obicei scumpe". Deci, totul se transforma in bani. Din pacate, batranul da dovada de spirit negustoresc si in cele mai nepotrivite momente. Astfel, el incearca sa-l vanda lui Weissman o seringa, desi acesta venise tocmai pentru a-l consulta.: "Injectie nu-mi faci? Intreba deodata mos Costache pe Weissman...Daca-ti trebuie seringa-zise batranul, inchizand ochii, iti vand eu una ieftin"

Costache Giurgiuveanu, spre deosebire de alti avari celebri din literatura, incearca sa-si depaseasca conditia si tocmai de aceea avaritia nu preia controlul asupra vietii personajului. El nu-si refuza unele placeri, cum ar fi mancarurile si bauturile fine, cadouri de-ale lui Pascalopol, de altfel; de asemenea, el cheama medicul cand este bolnav si preotul sa-si sfinteasca casa. Cu toate acestea, batranul suporta si numeroase privatiuni, si ceea ce e mai grav, ii supune si pe cei din jur privatiunilor. El nu-l da bani lui Felix, ba mai mult, foloseste banii tanarului in scopuri personale, iar Otiliei nu ii da bani, obisnuit fiind cu idee ca Pascalopol ii da bani "fe-fetitei" sale.

Tot in aceasta incercare de a-si depasi propria conditie, mos Costache se dovedeste capabil de o gama variata de sentimente. El o iubeste, in felul sau, pe Otila, "fe-fetita" lui, pe care incearca sa o apere de toate rautatile clanului Tulea -"sa nu spui prostii despre fe-fetita mea!"; el il simpatizeaza pe Felix, dar il jefuieste in acelasi timp de banii care l s-ar cuveni lunar. Costache este bun prieten cu Leonida Pascalopol, singurul in care are incredere cu adevarat si caruia ii incredinteaza soarta Otiliei in momentul in care ii cere acestuia sa deschida un cont pe numele fetei.

El se arata preocupat de soarta fetei si tocmai de aceea vrea sa ii asigure viitorul. Mai intai, el pune la cale un plan utopic de a-l construi fetei o "casa cu pravalii la parter si apartament la etaj" cu materiale platite din banii lui Felix, iar apoi vrea sa-l lase fetei prin intermediul lui Pascalopol 300000 lei, dar nu reuseste sa-l lase decat a treia parte din suma inainte de a muri.

Desi are intentii generoase, batranul se lasa mereu prada obisnuitei, deprinderii mai vechi, avaritiei. Astfel, desi el promite mereu ca o va adopta pe Otilia, nu face acest lucru, motivand mereu ca nu are bani : "e bataie de cap adoptiunea asta, trebuie sa mergi pe la tribunal, cheltuiala, nu prea sunt inlesnit, mai tarziu nu zic nu". Tot datorita acestei deprinderi mai vechi el nu-l lasa Otilei cei 300000 de lei, zicandu-l mereu lui Pascalopol: "dau, dau, ce-l al ei e pus deoparte".

Daca vreodata a existat un sambure luminos in ochii lui mos Costache, numai Otilia a reusit sa fie sursa acestei trecatoare raze de bunatate. Batranul o iubeste sincer, dar, de teama oricarei schimbari, de teama familiei de alaturi, nu intreprinde nimic. in momentul in care primeste o scrisoare anonima, defaimatoare la adresa fetei, personajul are o reactie sincer disperata, voind ca Otilia sa nu stie nimic din rautatile ce se spun despre ea. " Daca cineva ar fi palmuit pe mos Costache, el n-ar fi fost mai zguduit decat de aceasta banala anonima. Se ingalbeni si fruntea i se acoperi de sudori reci. incepu sa se plimbe pierdut prin odaie, bolborosind vorbe fara inteles. Arunca scrisoarea, o ridica din nou si o citi iar, intorcand-o pe toate partile. [...] O frica nebuna il cuprinse. [...] scrisoarea i se parea un document teribil, de o autenticitate indiscutabila". Scrisoarea era in realitate o anonima intocmita de Stanica, dupa toate aparentele, un "document" care-l avertiza pe mos Costache ca, daca o va infia pe Otilia, lumea va considera ca intre el si fata s-au petrecut fapte reprobabile si ca dorea astfel sa o faca mostenitoarea averii lui, ca sa scape de rusine.

si totusi nimic nu-l poate urni din starea lui de inertie, nici macar acest soc. Simte parca nevoia sa fie generos, dar totul se frange in fata patimii pentru bani. S-ar parea ca iubirea sincera pentru Otilia umanizeaza personajul, in realitatea insa ezitarile cu care acopera il impiedica sa duca la bun sfarsit. Batranul nu accepta ideea nici unei schimbari, starea lui dominanta este voit imuabila: intr-un singur sens pot evolua lucrurile: averea trebuie sa creasca, prin orice mijloc.

Usor influentabil, Costache nu poate scapa de teroarea pe care o reprezinta sora sa, Aglae, obsedata de gandul ca Otilia ar putea mosteni intreaga avere a batranului: "Ba ma priveste, ca sunt sora ! Am dreptul sa te impiedic, daca nu ma esti intoate mintile, sa faci cine stie ce. Eu vreau sa-ti fac binele!". Otilia, prin comportamentul copilaros afisat in fata batranului, il influenteaza si ea puternic, reusind astfel sa obtina intotdeauna ceea ce-si doreste.: "cand Otilia inconjura cu lantul delicat al mainilor ei subtiri gatul lui mos Costache, batranul radea cu toate liniile fetei, dar daca Otilia dezaproba, oricat de bland ceva, mergea in varful picioarelor, ca in odaia unui copil bolnav".

Privit de cei din jur, mos Costache apare in diverse ipostaze; Otilia spune despre el : "Papa, sa stii, e foarte bogat si iubesc mult, insa nu poate face fericit pe nimeni"; Pascalopol: "Tu, Costache, ai partile tale bune si partile tale rele, zise Pascalopol. Doar te cunosc de atata vreme! Cine nu te-ar cunoaste cum te cunosc eu, ar zice ca esti indiferent fata de copii, si tu, dimpotriva, ii iubesti. Tu iubesti pe Otilia si fara indoiala, ea te iubeste pe tine."; Stanica Ratiu spune despre batran: "e prezevenghi rau mosul", Felix il considera "un maniac", iar insusi autorul, care nu isi dezumanizeaza personajul, afirma despre mos Costache ca este "putin cam avar, dar in fond om de treaba".

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Desi este mereu inconjurat de membrii clanului Tulea, in frunte cu Aglae, singurii care tin cu adevarat la batran si nu au nici o intentie ascunsa sunt cei doi orfani, Felix si Otilia, precum si vechiul si credinciosul prieten al batranului, Pascalopol. Mos Costache este constient de acest lucru, si, tocmai de aceea are unele momente de revolta in care in care incearca sa scape de teroarea pe care Aglae o reprezinta si le ia apararea celor doi tineri: "Ce-aveti cu baiatul asta-zise el in sfarsit-de ce nu-l lasati in pace? Nu v-a facut nimic! Nu trebuie sa spuneti vorbe grele nici lui, nici Otiliei. Copii orfani! Pacat!"

Batranul este ingrozit de gandul ca cineva l-ar putea fura averea, si ,tocmai de aceea, gaseste cele mai penibile ascunzisuri pentru banii sai: dusumeaua, sub saltea sau prin hainele sale. Scenele care il prezinta pe batranul aflat in contact direct cu averea sa sunt amuzante, rizibile: "in sufragerie fu oprit in loc de o scena la care nu se astepta. Marele bufet era dat la o parte, iar mos Costache sedea ingenuncheat in fata unei gauri in dusumea, facuta prin scoaterea unei bucati de scandura , in care luceau monede si un pachet de hartii, dupa toate aparentele bancnote. Acesta groza a batranului se accentueaza dupa cele doua atacuri, cand are senzatia, deloc imaginara, ca este urmarit de "ochi care privesc pe fereastră" si ca il pandesc "pu-pungasi" gata sa-l fure.

El se teme si de moarte, dar mai ales de testamentul pe care nu l-a facut, dar care ar fi reprezentat o prada valoroasa pentru membrii clanului Tulea. Pastrand in adancul sufletului teama de moarte, de necunoscut, el il intreaba pe popa Tuica : " Si este lumea cealalta?"

Cele mai incordate relatii le are personajul cu Stanica Ratiu, pe care il numeste "pu-pungas" si pe care il suspecteaza ca vrea sa-l fure banii. Tocmai de aceea, el incearca mereu sa-l goneasca pe Stanica din casa sa. Din pacate, tocmai Stanica este cel care ii provoacabatranului cel de-al treilea atac, cel fatal, prin luarea banilor : "La-lasa-ma in pace! Ce vrei? Stanica, netulburat, pipai mai de aproape salteaua, apoi vari brusc mana sub ea si trase pachetul cu bani. Batranelul holba ochii, casca gura mare spre a spune ceva, se dadu jos printr-o sfortare supraomeneasca, pe marginea patului si urla gutural, plangator :-Banii! Banii pu-pungasule! Apoi deodata se prabusi la pamant." Moartea lui Costache Giurgiuveanu nu survine natural, ci de pe urma unui soc, de aceea sfarsitul are valoare de simbol.

In ciuda numeroaselor sale defecte, mos Costache ramane in mintea si in constiinta cititorilor drept un batran cam avar, dar simpatic in fond si care cauta mereu sa fie mai bun, sa-si depaseasca conditia, dar care are parte de un sfarsit tragic, pe care nu il merita. Costache Giurgiuveanu este , in final, demn de mila, caci, in fond, el este singur, averea sa fiind unicul lui scop, ceea ce il tine viata, si care reprezinta o prada atractiva pentru cei din jurul sau. Avaritia sa poate fi interpretata si ca un gest de autoaparare in fata lumii si societatii aflate in schimbare, pe care batranul nu le mai poate intelege. Dar mai presus de toate, lectia de viata pe care personajul ne-o da, si anume ca banii si averea nu trebuie sa se transforme intr-un scop care sa ajunga sa ne guverneze viata, este extrem de valoroasa si demna de luat in seama.